

Topproductie is iedere dag finetunen

Een hypermoderne stal met maximaal koecomfort, een tot in detail uitgewerkt rantsoen en heel veel werkijver en passie. Dat zijn de succesfactoren van topmelkers familie Van der Mark uit Veenwouden.

Het contrast binnen het bedrijf is de afgelopen paar jaar groot: van fosfaatknelgeval naar topmelker.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

BEDRIJFSPROFIEL

namen	: Harm, Hillie, Coenraad en Jacco van der Mark
aantal melk- en kalfkoeien	: 120
aantal stuks jongvee	: 70
grondgebruik	: 57 hectare
rollend jaargemiddelde	: 14.865 3,82 3,56 ejr 3229
jaarproductie	: 1,75 miljoen kilo met 2 robots

Net voor Jacco van der Mark (27) aan tafel schuift, kijkt hij snel nog even naar de actuele dagproductie. Vader Harm van der Mark (59) is al net zo benieuwd. '45,7 nu, het trekt weer wat bij', analyseert Jacco. De noodzakelijke switch van kuilgras liet de koeien de afgelopen dagen gemiddeld vier kilo melk zakken. Het zorgt duidelijk voor onrust bij vader en zoon Van der Mark. 'Als het even niet loopt, moet je er een paar dagen heel kort op zitten en de koeien zo snel mogelijk weer in het ritme krijgen. Koeien zijn "autistisch" en willen iedere dag hetzelfde. Wisselingen zijn uit den boze voor de productie', stelt Harm.

Burgemeester op bezoek

De bezorgdheid maakt plaats voor een glimlach als Hillie (55) taart op tafel zet. 'Topmelker worden brengt nogal wat teweeg', vertelt Hillie opgewekt. 'Zelfs de burgemeester is langsgeweest om te feliciteren en het hele huis staat vol bloemen.'

De trots is van het gezicht van Harm en Jacco, die regelmatig hulp krijgen van Jacco's broer Coenraad (28) die een volledige baan buitenshuis heeft, af te lezen. 'Vorig jaar waren we al het hoogste robotbedrijf van Nederland. We wisten dat we nu nog eens

ruim 2000 kilo melk waren gestegen, maar de collega-boeren zitten ook niet stil. Topmelker zijn is geen doel op zich, maar het is wel heel mooi om te zien dat als je er meer voor gaat doen, de koeien ook steeds meer kunnen produceren', vertelt Jacco. 'Een topproductie is iedere dag finetunen.' Het succes waarmee de huidige topproductie van de veestapel tot stand komt, doet bijna de geschiedenis van het bedrijf vergeten. Maar anderhalf jaar geleden dreigde de bank nog met een bord 'Te koop' in de tuin, omdat Van der Mark door de bouw van de nieuwe stal een kneelgeval werd van de fosfaatwetgeving. 'De oude stal was van 1983. Maar we konden door een topschuld, na het kopen van onder andere vier ton melkquotum in vijf jaar tijd, niet eerder een nieuwe stal bouwen dan richting het einde van de quotering', vertelt Harm. 'De stal was doorgerekend op een productie van 1,4 miljoen kilo melk met twee robots. Het was ambitieus, maar we zijn de uitdaging aangegaan, omdat het einde van het melkquotum in zicht was. Maar door de peildatum van 2 juli 2015 kwamen we uiteindelijk de rechten van maar liefst 30 koeien tekort.'

Het dreigement van de bank ging Van der Mark niet in de koude kleren zitten, maar hij besloot zich niet

De nieuwe 0+4+0-ligboxenstal is bijzonder ruim opgezet en heeft twee voergangen aan de buitenkant

▲ De ligboxen staan op 1,20 meter van elkaar en zijn rijk gevuld met zand dat los blijft, maar goed bezinkt

neer te leggen bij het probleem. ‘Eigenlijk waren we gewoon een knelgeval, maar we hadden niet zoveel vertrouwen in de minister om tegemoetkoming af te wachten.’

Gve's kopen was de redding

Tot 1 april in dat jaar kon je tijdelijk gve's kopen en overschrijven. ‘Geld was er niet, maar door zeventien vaarzen te verkopen, konden we in ieder geval de helft van de dertig gve's gelijk betalen.’

Omgerekend kwamen de gve-rechten op 100 euro per kilo fosfaat uit, wat achteraf gezien met de huidige fosfaattarieven een koopje was. ‘Het is onze redding geweest’, geeft Harm van der Mark eerlijk aan. ‘En we draaien nu technisch beter dan ooit tevoren.’ De Friese topmelkers hebben daarbij het geluk dat ze op de referentiedatum al boven de grens van de hoogste productieklassen voor fosfaatexcretie zaten. Hierdoor hoeft de veestapel niet te worden ingekrompen door de productiestijging van de laatste jaren. Op dit moment is de capaciteit van de robots het probleem. ‘We melken tussen de 1,7 en 1,8 miljoen kilo melk met twee robots, dat is echt de top. Soms zit de robot een dagdeel maar op vier procent vrije tijd’, vertelt Jacco.

De melkveehouders vullen de onbenutte fosfaatruimte in met wat extra jongvee. ‘De vraag naar jongvee kan niet anders dan toenemen.’

De extreme productiestijging, 5000 liter melk per koe in drie jaar tijd, is voor een groot deel te danken aan de nieuwe en vooral luxe uitgevoerde stal. ‘We hebben alles denkend vanuit de koe gebouwd met hulp van Vetvice. Alle doorgangen zijn 5 meter breed en de Engelse boxen staan 1,20 meter uit elkaar. De pens van de koe moet namelijk vrij zijn als de koe

ligt. Wanneer ik 's avonds een rondje door de stal loop, tel ik wel eens het aantal koeien dat het ijzer raakt als ze liggen. Meestal zijn het er maar drie of vier’, vertelt de energieke Harm van der Mark.

Als hij ergens de oplossing niet voor weet, vraagt en onderzoekt hij net zo lang tot hij de geschikte oplossing wel heeft gevonden. Zo ook bij de met zand gevulde diepstrooiselboxen. Hij noemt het een ideale boxbedekking, maar ook hierbij heeft het een paar jaar geduurd voor Van der Mark het juiste zand had. ‘Koeien geven alles aan, maar je moet het opmerken. Het huidige zand wordt gewonnen in het Drentse Echten. Het blijft wel mooi los en bezinkt goed.’

3,3 tot 3,4 melkingen per dag

In de 0+4+0-stal zitten alle koeien in één groep en worden ze gemolken door twee linkse robots. ‘In melkstallen merk je dat koeien ook voorkeuren hebben voor aan welke kant ze worden gemolken. Om het ontwikkelen van een voorkeur te voorkomen, hebben we de robots, anders dan het advies aangaf, op dezelfde manier geplaatst. Als er een robot stuk is, moet de andere robot het over kunnen nemen zonder dat het extra stress en onrust in de stal geeft’, beargumenteert Jacco de keuze.

De melkveehouders realiseren 3,3 tot 3,4 melkingen per dag met ook nog veel weigeringen. Zo'n vijf keer per dag loopt vader of zoon een rondje om koeien die aan een melkbeurt toe zijn, richting de robot te sturen. ‘We kunnen er slecht tegen als de robot stilstaat’, vertelt Harm met een glimlach.

Ook is de stal voorzien van opvallend lage waterdrinkbakken. Volgens de Friese veelmelkers zorgt dit voor een natuurlijke drinkhouding, waardoor koeien makkelijker en meer water opnemen. Dit jaar zijn ze

ook overgeschakeld op leidingwater in plaats van een eigen waterbron. 'Water is de helft van het rantsoen, terwijl je niet weet of de kwaliteit goed is. Bij zo'n productie moet je risico's uitsluiten. Daarom zijn we weer teruggeschakeld op leidingwater.'

In de oude stal lag de dagproductie van de koeien rond de 33 liter. In het afgelopen mpr-jaar is er een controlemoment geweest met maar liefst gemiddeld 50 liter per koe per dag.

Een belangrijke schakel in die topproductie vervult ook de voeding. Ruim een jaar geleden schakelde Van der Mark bij een dagproductie van 44 liter over naar een onafhankelijk voeradviseur die niet bij naam genoemd wil worden. De betreffende adviseur begeleidt niet alleen de nummer één in productie, maar ook de nummers drie, vijf en acht uit de top tien van Nederland. 'Wij voerden bijvoorbeeld het natte bijproduct Gluco+, dat is er geleidelijk uitgegaan', vertelt Van der Mark over de omschakeling, waarvan hij op afspraak met de voeradviseur niet alles wil prijsgeven. 'Gras- en maaskuil zijn al niet stabiel, dan moet je er geen onstabiele vochtige bijproducten bij voeren. In topproductielanden als Israël voert geen boer vochtige bijproducten', aldus Harm.

Voeren met de wind mee

Een belangrijk ingrediënt in het rantsoen is ontsloten tarwe. Op dit moment krijgen de koeien daar 5,5 kilo van, naast 0,75 kilo soja, 8 kilo snijmais en de rest gras. 'De krachtvoerboxen die we in de nieuwe stal hadden geplaatst, staan uit. De koeien krijgen alleen nog maximaal 7 kilo brok in de robot. Aan onze voeradviseur verdienen we het meest', stelt Harm resoluut. Bij een ronde over het bedrijf blijken de koeien van Van der Mark ruim in conditie te zijn. 'Van zetmeel voeren krijg je zware koeien. De gemiddelde voerman zal onze droge koeien ook te dik vinden. Maar wij vinden juist dat we onderweg veel magere koeien zien. Een holstein is een granenkoe, alleen zijn we dat in Nederland soms vergeten.' Een ander belangrijk element in het rantsoen is water om zo een homogeen rantsoen te krijgen zonder selectiemogelijkheden. Het rantsoen wordt vernat tot een drogestofpercentage van 40 procent. 'Vroeger hadden we het met elkaar over pensprik om voldoende herkauwactiviteit te hebben, maar inmiddels weten we dat pensdruk op dezelfde manier functioneert. In Denemarken, waar ze nog scherper moeten boeren dan hier, is compact voeren heel succesvol.' Binnen het drogekoeienrantsoen is het smakelijke gehamerde Spaans stro een belangrijk element. In de voerstrategie blijken ook meteen de ijver en de passie van vader en zoon Van der Mark, die wat extra werk niet schuwen. 'Als we gaan voeren, kijken we altijd waar de wind vandaan komt. Aan die kant van de stal eten de koeien het meeste, dus voeren we daar extra', vertelt Jacco. En als gedurende de dag de wind draait? 'In een extreem geval pakken we de kruiwagen en rijden we wat voer om.'

Fokken op gehalten

De stal is ook voorzien van een aanschuifrobot, maar een bezoeker zal die overdag zijn rondjes niet zien maken. 'De robot schuift 's nachts aan, dan ligt er

◀ Ontsloten tarwe is een van de belangrijkste succesfactoren binnen de voeding

niet zoveel voer meer voor. Overdag doen we het zelf, met de hand. De robot drukt het voer anders te veel aan', vertelt Harm. 'Om zo'n productie te realiseren ben je de hele dag bezig en moet alles kloppen.' Van der Mark heeft het productieklassering vooral gewonnen op gehalten ten opzichte van de concurrentie. 'Op gehalten moet je fokken, liters kun je voeren. Daarnaast fokken we op brede voorhanden en veel inhoud. Vaarzen moeten direct veel melk kunnen geven, want wie geeft de garantie dat ze oud worden? O Man was onze favoriete stier, wat konden die koeien vanuit hun kracht veel melk geven!' Van der Mark gebruikt voornamelijk fokstieren vanwege de betrouwbaarheid en combineert ze volgens het SAP. 'Favoriete stieren zijn nu bijvoorbeeld Startrek en Brekem, maar wij hebben ook heel goede dochters van Fidelity. Wij zijn ervan overtuigd dat je bij een goede voeding en management nog altijd de meeste liters kunt melken met een holstein. En als je veel oog voor de koe hebt, kan dat zonder gezondheidsproblemen.' |

Meer foto's

Op de webstie staan meer foto's van de hypermoderne stal van familie Van der Mark.

▶ Foto en film op veeteelt.nl